Ч. 208. Чернівцї, пятниця 19. вересня (1. жовтня) 1897 року. Рочник XIII.

ЧАСОПИСЬ для руских родин. Виходить щодня кромі днів по недїлях і сьвятах.

БУКОВИНА

Редакция і адміністрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. Передплата 10 зр.

Непевні надії.

Читаємо в американьскій „Свободї“ з 16-го вересня с. р. таку новину:

„Послухай нинї бесїду наших дїтий, то коли они самі бавлять ся, не вчуєш від них анї одного руского слова, все між собою цвенькають по анґлїйски. Добре як дїти уміють анґлїйску мову, котра стане їм пізнїйше в пригодї, але найже-ж не забувають своєї рідної мови! Так як не будуть родичі посилати своїх дїтий до руских шкіл, то певно що не будуть бесїдувати по руски. А дивіть, як установили рускі родичі в Шамокін, Па. Установили так, що кожда дитина мусить перше ходити три роки до рускої школи а аж потім їде до анґлїйскої школи, а коли і тую скінчить, тогди приходить що суботи на повторительну науку, де побіч науки учать ся сьпівати. — І чи-ж не красний примір дають нам рускі люди з Шамокін? Певно, що так, і ми всї повинні їх наслїдувати.“

Повинні наслїдувати, то правда, але чи можуть наслїдувати, то питанє. Питанє тому, що, о скілько знаємо, з тисячами наших еміґрантів не виїхали разом і десятки інтелїґентних людий, що в потребі могли би учити дїти. Виїхали одні сьвященики — тай то не всї з любови до народу — а більше нїхто. І нїчо дивного: сьвітский інтелїґентний Русин в Америцї не має що робити; без сьвященика наш мужик і там не може обійти ся, а без учителя обходить ся дуже легко; ми підозріваємо, що й радо. Так такому сьвітскому Русинови, котрий до фізичної роботи не привчений і не привичний, а до того не знає анґлїйскої мови, нема до чого в Америцї чіпити ся, як хиба угле копати разом з тими, що не кінчили нїяких шкіл. Угле копати — не сором, але за тим їхати аж до Америки нема потреби. І виходить з того таке, що наші Русини в Америцї вже в другім поколїню винародовлюють ся і будуть винародовлювати ся, бо Русини до того взагалї склонні, а без руских шкіл і не зможуть оперти ся анґлїйщинї.

Виряджаючи наших еміґрантів в Америку ми потїшали ся і нинї ще потїшаємо ся, що они там заложать американьску Русь, котра буде нам сьвітити своїм добробитом і умом. Не перечимо, що з наших Русинів можуть поробити ся в Америцї правдиві джентельмени, але на жаль, не рускі, тілько анґлїйскі. Вироблять ся з них може й богаті і проворні і по американьски поступові люди, але Анґлїйцї, не Русини. Звістно, не всюди се скоро стане ся; в одних околицях скорше, в других пізнїйше; але в результатї готово вийти таке, що ми про американьских Русинів будемо говорити так, як нинї говоримо про кольонїї Русинів бачваньских і сримських (Bacs — Bodrog і Szerèm комітати в Славонії), або в Малій Азиї.

По-при анґлїйский вплив, що винародовлює наших американьских Русинів, бачимо ще між ними той сам вплив Росиї, який нам в австрийскій Руси від половини столїтя підкопує житє. Де би Русин не поїхав, всюди єго найде Поляк, жид і Москаль. Разом з нашими еміґрантами перенїс ся в Америку і рух москвофільский, і ми в американьскій Руси бачимо те саме, що у себе дома. Роздїл і борбу. Кількох наших сьвящеників-народовцїв, правдивих піонїрів наших ідеалів, що сили боре ся з москвофільским рухом, але они, хоч духом сильні, але материяльно слабі, ледви чи устоять ся против аґентів сьв. синоду, розпоряджаючих великими грішми. Під покришкою навертаня унїятів на православіє іде поміж американьскими Русинами обрусїнє, спомагане окремими ґазетами, товариствами, грішми, ренеґатами і темнотою самих Русинів. А зверхність католицкої церкви так мудро дбає про американьских унїятів, що ті громадно переходять на православіє. Що они переходять на православіє, на се, звісно, можна всїляко дивити ся, можна годити ся або й не годити ся, але що они разом з тим дають основу до обрусїня, на се вже ми, як Українцї-Русини, спокійно дивити ся не можем.

Ми числили собі і потїшали ся тим, що як самі еміґранти дороблять ся в Америцї маєтків, а потім повернуть до дому, то дістанемо елемент руский з американьскої школи, проворний, енерґічний і заможний, нам дуже а дуже потрібний. Тимчасом як так дальше піде в Америцї, то ми — як справедливо вказує на се д. Стрипський в Житю і Слові (книжка V і VI за сей рік) — дістанемо за кілька або кільканайцять лїт „до старого краю,“ до угорскої, галицкої і буковиньскої Руси джентельменів таких, що з ними готова бу-

Вона утекла.

Оповіданє.

Вечером Ксеня Александровна у своїй рідній родинї чай наливала.

Ішла у них весела розмова.

Нараз завізвали єї в полїцию.

Вона не знала за чим.

Там тройка і конвой були завчасу готові.

Спершу везли єї кіньми, а під конець подорожі оленями.

Переїзджаючи послїдний город на своїй дорозї, вона спитала:

— Чи можу я дізнати ся, за що мене висилають?

— Не знаю — відповів ісправник. — Спитайте у висшого начальства.

Таким способом вона в селї.

Навкруги тундра.

Сими днями в самім селї втопив ся в тундрі пяний мужик.

. . . . . .

— Чуєш, дзвіночок дзвонить! Почта їде!

Щоки молодої дївчини загорілись і серце стревожило ся. Рій думок охватив єї.

— Почта! вона менї везе письмо від Колї. Прийдуть вкінци і книжки. — Так думала вона, з поспіхом накладаючи капелюх і вибігаючи на улицю.

— О, нема нїкого!... Але дзвінок?... Адже добре чую?... Не чути-ж єго щораз лїпше?

Вона бере льорнетку і дивить ся у безмежну далину.

На цїлому виднокрузї лише стадо оленїв пасе ся та дві собаки гріють ся на сонци.

— Так-то, я знов помилила ся!

Вже нераз помиляла ся вона, та проте все вибігала.

— Чей же колись мене дзвоник не здурить.

І справдї, прийшла раз почта.

Така подія буває тут два рази в рік. Село пятьсот верстов від города і дальше від него шлях для проїзжих не йде.

Тут границя людского житла.

Ксеня Александровна встрітила почту у самої сїльскої границї, за котру не мала права виходити.

Ямщик з торбою через плечі їхав верхом, не поспішаючи.

Приїзд нового чоловіка зібрав мужиків у громадськім домі.

— Здоров, брате! — привитав староста ямщика. — Все у вас гаразд?

— Гаразд, дякувати Богу.

— А що нового в городї?

— Панї дочку родила.

— Вона як...

— А у вас худоба гине дальше? — спитав знов ямщик, оглядаючи приклеєні до стїни етикети з фляшок горівки, що тут заступали образи.

— Гине худоба! — відповів староста. — У мене двайцять оленїв згинуло.

— А знаєш ти, від чого оленї здихають? Менї пан розповідав.

— Видко, Господь карає нас за гріхи наші.

— Нї, не Господь!... Полїтична дивить ся на них крізь льорнетку. Звідси і пошесть.

В той час на порозї появила ся Ксеня Александровна.

— Нема чого для мене? — спитала вона, задихаючись від зворушеня і утоми.

— Може що й є, а може й нема — гнївно відповів староста. — А ти... от що панї... віддай-но ти нам свою льорнетку. Кажуть, що від неї худоба гине.

— Що ти, старче? Хто тобі таке набрехав, що худоба може від льорнетки гинути?!

— Пан ісправник казали ямщикови.

— Та тут нема що довго балакати! — вмішав ся в розмову здоровенний мужик з заломаним носом. — Коли від льорнетки гине худоба, то треба єї розбити — і годї! Щоб і духу з неї не було!...

Він підійшов до дївчини і зірвав зі шнурка льорнетку.

Та не противила ся і дивила ся добродушно.

„Льорнетка поки-що не потрібна. Другої почти не скоро прийде ся визирати, а ся уже прийшла!“

Тай шкода було і супротивляти ся. В тов-

ти судна година. Будуть се наші рускі Анґлійці, наші рускі москвофіли з американьскої фабрики, котрі певно не скріплять нас, тілько ослаблять ще гірше.

А чи такі ми мали надії на американьских Русинів?

Spectator.

Народне шкільництво в Чернівцях.

(Дальше.)

Радний Тумлїрж, наш краєвий інспектор, радив приняти внесене маґістрату. Він сказав, що теперішний стан народного шкільництва в Чернівцях дуже добрий і що нікому не стала ся кривда. Кожда черновецка дитина потребує німецкої мови, бо без неї не може стати навіть порядним ремісником. Бесїдник не хоче шкодити не-Німцям (богато радних при сих словах покивали зі сумніву головою — *Ред.*), але тепер властиво розходить ся о се, чи приняти внесене маґістрату, чи може секциї. Отже аж тоді, як би місто мало будувати нові школи, можна би приступити до питаня, яку мову в них завести яко викладову. При істнуючих школах нехай лишить ся все по давному, бо теперішний їх стан ще найлїпший.

Такі слова з уст краєвого інспектора, котрий повинен би стояти строго на становищу безсторонности, здивували всїх. Буковиньскі Русини і Волохи вже від давна зміркували, що інсп. Тумлїрж зовсїм не грішить прихильностию або хоч би безсторонностию до руского або волоского шкільництва. — Русини се найлїпше бачать на т. зв. „руских“ паралельках ґімназияльних, де завдяки впливови інсп. Тумлїржа панують справдї spanische Zustände; — але щоби краєвий інспектор відважив ся публично, coram publico казати, що теперішний, незаконний стан народного шкільництва в Чернівцях „ще найлїпший,“ сего вже за богато. Інспектор Тумлїрж цїлком добре знає, що до міских шкіл ходить понад 1000 руских дїтий; що ті дїти мають на підставі арт. XIX осн. зак. держ. право жадати, або вчили ся на матерній мові; що на папери вправдї удїляє ся в перших двох клясах науку „також в матерній мові“ — але лише на папери, бо-ж хто має вчити, коли нема відповідних сил? Знає інсп. Тумлїрж дуже добре, що задля браку учительских сил навіть до хлопячих шкіл принято учительки, котрі не то не є кваліфіковані з рускої мови яко викладової, але котрі навіть не мають кваліфікациї з сеї мови яко предмету, ба навіть не вміють рускої мови нї на зуб! І відки-ж має така учителька пояснювати або навчати дїти в їх матерній мові?! Знає інсп. Тумлїрж дуже добре, що навіть кваліфіковані з рускої мови учителї не вміють як слїд учити по руски; що задля того учеників репробовано при вступних іспитах до „рускої“ паралельки як раз з рускої мови — і серед таких добре знаних обставин важить ся інсп. Тумлїрж казати, що „теперішний стан ще найлїпший“? Є у Німців пісня, що звучить:

Es sassen die alten Germanen
Zu beiden Ufern des Rheins,
Sie lagen auf Bärenhäuten....

Тепер ми вже видимо, що наші християньскі і не-християньскі Німцї помимо своєї „висшої“ культури не позбули ся на Буковинї тої Bärenhaut, а противно на своє чоло наложили ще мідяний панцир. Тим панам чомусь не хоче ся вірити, що они не є zu beiden Ufern des Rheins, а в краю, де на більше як 650.000 мешканців є около 500.000 не-Німців. Нехай се переслїплює німецкий аґітатор, коли взагалї може таку брутальність поєднати зі своєї совістию; але як сьміє краєвий інспектор шкільний, той сторож закону на поли шкільництва, допустити ся такої брутальности, такого насильства? Інсп. Тумлїрж забуває, на якім він становиску, але сего не можуть забути інтересовані круги і не сьміють залишити нїякої нагоди, щоби єму се пригадати в спосіб відповідний. Єму і єго помічникам ґерманїзаторам кличемо: Хочете, панове Німцї, жити з автохтонними народами, Русинами і Волохами, в згодї і як рівний з рівним, то добре, будемо жити як добрі сусїди; але коли хочете ґерманїзацию, то маєте поле до попису zu beiden Ufern des Rheins!....

Ми вже сказали, що всї бесїдники крутили ся сим разом около формального питаня і бояли ся приступити до властивого питаня. Один однїський радний, а то почтовий офіциял Шіллер в своїй наївности сказав отверто, що він знає, о що розходить ся. Після думки сего радного „хотять в Чернівцях зробити то, що роблять тепер в цїлій Австриї: придушити Німців до стїни, після німецкої пословиці: Der Mohr hat seinen Dienst gethan, der Mohr kann gehen.“ Сю наївну бесїду переривали радні часто, так що п. Шіллер вкінци мусїв перестати говорити.

Як коротка була єго бесїда, то она таки може найлїпше схарактеризувала становище німецких радних. Радний Шіллер, котрий зрештою радо хотїв би уходити за Поляка, а котрого братови-маляреви православна консистория поручає малювати православні церкви — з одного дерева і хрест і лопата! — той п. Шіллер видить страховища, яких взагалї нема; він видить, що в цїлій Австриї хотять Німців придушити до стїни... так він називає змагане австрийских Славян, щоби осягнути рівноправність не лише на папери. Отже ц. к. почтовий офіциял Шіллер тої гадки, що ц. к. правительство Баденїого поступає незаконно, що обструкцийники мають рацию, коли унеможливляють працю в парляментї. Радний Шіллер ставить ся на становиско німецкого аґітатора. Нехай і так, се-ж єму вільно в конституцийній державі. Але як може він — а таке виходить з єго коротенької, наївної бесїди — думати, що черновецкі не-Німцї схотять і зможуть ще дальше терпіти німецке ярмо? Чи задля того, що доси Німцї опановували черновецкі народні школи, мусить сей незаконний стан остатись й на дальше? „Der Mohr hat seinen Dienst gethan,“ так, але лише в свою користь! За податки руских горожан мусїли рускі дїти набивати собі голови німецкими фразами, вчили ся всего по німецки, забували свою мову і виходили з народної школи на-пів Німцями... се є той Dienst des Mohren.. І чи не мають не-німецкі народности право бажати, аби такий Dienst вже раз перестав на все. Тим не стане ся Німцям жадна кривда, бо їх дїти будуть й дальше вчити ся по німецки, а лише не-німецкі дїти будуть за кервавий гріш своїх родичів учити ся на своїй матерній мові. Але против сего протестують Німцї, бо їм хоче ся конче зґерманїзувати Буковину і завдяки помочи жидів они удержують ся на верхи, тероризують дальше Русинів і Волохів, хотять противзаконно й дальше робити з наших дїтий перекиньчиків. Ось чого тим панам захочує ся!

Розярене в міскій радї зросло підчас тої промови Шіллера значно і вже більшість радних була за внесенями секциї. Спостеріг се проф. Вольф, знаний із своїх ґерманьских аґітацийних штучок, і зажадав 10-мінутової перерви. Підчас тої перерви порозуміли ся Німцї між собою, намовили ще кількох жидів і так при голосованю впали внесеня секциї 17 голосами против 19. Против внесень секциї — отже против того, щоби приступити до якихсь переговорів зі шкільною властию і щоби на підставі тих переговорів евентуально змінити дещо на поли міского шкільництва в користь не-німецких народностий — голосували між иньшими проф. др.

ні видко було невдоволене, котре могло закінчити ся ще гірше.

Льорнетка полетїла на долївку і мужики, якби на коменду, стали доптати єї ногами.

— Треба кинути єї в ріку. Нехай чорти в ню дивлять ся! — промовив один старець, старанно збираючи останки льорнетки.

Ксеня Александровна з нетерпеливостию чекала кінця сеї історії, щоби повторити своє питане.

— Не привезли писем і книжок?

— Є й для тебе — ласкаво відповів староста, шукаючи в торбі ямщика.

Він був рад, що панї не противила ся знищеню річи, котра „все таки стоїть гроші.“

— Тілько вибач, Ксеня Александровна, треба пождати на Михайла. Нехай він письмо розбере.

— Ой, лишечко! Адже він не скоро верне ся! Дай голубчику, я тобі прочитаю.

— Нї! ти, панї, прочитаєш не добре. Нам свого чоловіка треба.

Полїцай Михайло був одиноким письменним чоловіком в селї. Перше служив він при полїциї в городї, але за піяньство перевели єго сюди. Єму казали дозирати одиноку вигнаницю, щоб вона не займала ся полїтичними дїлами, а особливо, щоб не утекла. Начальство вірило єму, а він у своїх відносинах до него тримав ся житевого принципу „кого пішлють, а я біжу!“

— Бери мій перстень, голубчику, тілько дай письмо, я прочитаю єго, як треба, не обдурю — благала Ксеня Александровна.

— Добре. Що з тобою робити? Давай перстень!

Староста ще перше домагав ся сего дарунку, але вона не хотїла дати. Перстень був памяткою по матери.

Пакет отворили і правительственна „бумага“ опинила ся в руках полїтичної проступницї.

Тимчасом староста оглядав кілька пишно оправлених книжок. То була одобрена цензурою „Русская Исторія“.

„Старостї — читала Ксеня Александровна сильним голосом — приказую явити ся на послугу підчас сьвященного обряду крещеня моєї новонародженої доньки. Долучене тут письмо без перешкоди передати державній проступницї. А книги переглянути і, коли в них не найде ся нїчого противзаконного, передати їй також. А потім заявити, що рішенем комісиї для розгляду справ о адмінїстративно висланих їй назначено речинець пять лїт для безвиїздового пробуваня на висланю, числячи від дня висше згаданого рішеня.“

При читаню послїдної вістки руки дївчини затремтїли.

„Пять лїт!“ — мимоволї скрикнула вона і задумала ся.

Тимчасом староста займав ся специяльним дїлом. Він енерґічно кидав у піч іно-що одержані книги одну за другою, стараючись попасти в саму поломінь.

Хоч який був тупоумний, а зрозумів, що книжки передавати не доконче повинен і рішив, що лучше їх спалити.

— Хоч ти і як переглядай, — говорив він тихо про себе — все одно: неписьменному чоловікови годї дізнати ся, чи та річ противзаконна чи нї.

Коли Ксеня Александрівна глянула на огонь, книжки вже ярко палали.

Дорікати, кричати на кого — не прикмета мягкої натури. Книжок з огня не наверне, — і Ксеня Александровна зі слезами на очах мовчаливо дивила ся на погибіль своєї одинокої потїхи, якої вижидала з нетерпеливостию цїлий рік.— Книжки були тою ниткою, що вязали єї з рідним цивілїзованим сьвітом.

Між тим мужики товпою збирали ся на ріцї, щоби урочисто втопити останки льорнетки.

З рук старости Ксеня Александровна дістала лиш одно письмо.

Ідучи домів, читала вона:

„Який я нещасливий, що попав у каторгу на неозначений час і на завсїгди позбавлений надії бачити мою добру і дорогу Ксеню! Що дня буду я в думцї цїлувати тебе. Пиши, моя дорога, з кождою почтою. Твої письма будуть одинокою відрадою в моїм жи...“

Дальше все було замазане цензурою і то так докладно, що нї одної букви не можна було розпізнати. Тілько на кінци письма стояв підпис: „Твій Коля.“

І грубим почеркои: „Читалъ Исправникъ Усатовъ.“

Рідний батько Ксенї Александровни, редактор і видавець одного петербуржского журнала, не прислав з книжками нїякого письма. Він думав: „В інтересї лїберальної преси не добре компромітувати себе в очах правительства.“

— Тсс! а то тебе проступницї віддам!

Франк, Ґреґор, др. Ратт, Нафтула Тіттінґер, інспектор Тумлїрж і проф. Вольф.

Ми нарочно навели тих кілька імен, бо се голосоване характеризує дуже тих панів. Возьмім зараз таки проф. Франка. Сей пан мав совість таку широку, що приняв ся учити в руских паралельках математику по руски. Певно подумаєте, що він має кваліфікацию з рускої викладової мови? Де-ж там! Др. Франк не має такої кваліфікациї, він не слухав на університетї руских викладів, він сам не вчив ся нїколи по руски, не знає рускої мови, а яко горячий Нїмець і не хоче єї знати! І такий чоловік має совість і відвагу вчити по руски?! Здає ся, не потребуємо дальше єго харатеризувати і кождому стане ясно, що такий професор міг голосувати против внесень секциї міскої ради. — Возьмім другого пана, Ґреґора. Се рідний брат славного ческого патріота Ґреґора в Празї. Але черновецкий Ґреґор вже забув своє славяньске походжене і тягне при панґерманьскім караванї. Ганьба єму за се! Ми переконані, що всї честні Чехи осудять однодушно з нами таке геростратске дїло перекиньчика-Чеха. — Др. Ротт. Се старший проводир буковиньских лїбералів, заступник маршалка краєвого, котрий в соймі ішов разом з нашими рускими послами. Сей добродїй удавав прихильника Русинів; він в соймі голосував за подїлом православної школи на руску і волоску; ба він голосував також за резолюциєю, в котрій взиває ся правительство, аби постарало ся о заснованє самостійної рускої народної школи містом Чернівцями. Тим самим признав др. Ротт, що черновецким Русинам дїє ся на поли народного шкільництва кривда зі сторони міста. Але тепер той сам др. Ротт забуває нараз на все і голосує навіть против непевної ще, бо лише евентуальної полекші! Най жиє die deutsche Treue! — Приходимо до голови жидівского кагалу Нафтули Тіттінґера, котрий заразом є членом краєвої ради шкільної. За се, що черновецкі Русини — в наслїдок компромісу — перед двома роками піддержали єго кандидатуру до міскої ради з третого кола, він відплачує ся чисто по жидівски зрадою. Такого союзника ми не завидуємо Нїмцїв. Най жиє der Retter des Deutschthums Нафтула Тіттінґер! — Поступоване інсп. Тумлїржа ми вже напятнували і з ним ми поки-що готові; а про проф. Вольфа не маємо що богато говорити, бо він взяв собі за приклад свого віденьского іменника...

Внесеня шкільної секциї, взглядно користні для не-нїмецких горожан нашого міста, упали. Принято внесенє маґістрату, котре полишає теперішний лад в міских школах яко „найлїпший.“ Коли ще радний бар. Мустацца зажадав специяльної дебати над поодинокими внесенями секциї, бурмістр Поляк Кохановский не згодив ся на се. Тому зажадав радник Ясеницкий, щоби єго внесенє поміщено в протоколї, котре буде передане шкільній власти, а радний бар. Мустацца зажадав, щоби запротоколовано що бурмістр не допустив до специяльної дебати.

На тім закінчила ся справа в міскій радї. Нїмецкі радні мали нагоду направити довголїтну кривду, яка дїє ся черновецким Русинам, Волохам і Полякам. Але нїмецкий шовінїзм не дав їм взнести ся хоч би о крихітку визше понад низький рівень заслїпленя аґітаторского. Але цїла справа прийде тепер під обради краєвої ради шкільної, котра має право змінити ту ухвалу. Ми певні, що заступник Русинів пос. Пігуляк як все, так і сим разом представить вопіющі кривди черновецких Русинів і що переконає більшість кр. ради шкільної своїми виводами так, що шкільна власть присилує місто до зміни неладу в міских школах на користь не-нїмецких народностий. Ми не тратимо надії, що вже краєва рада шкільна не схоче сим разом заподїяти кривди Русинам; але коли-б і ся надія завела, то є ще найвисший трибунал у Відни, а вкінци й цїсар... Черновецка руска громада готова доходити свого права й до найвисших інстанций і надїє ся, що таки правда побідить.

(Дальше буде)

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 30. вересня 1897.

Руский хор в Чернівцях. Наближає ся час, де рускі родини звикли сходити ся в сали „Народного Дому“ на спільну забаву. Притім не обійде ся без рускої піснї. Аби мати добре вправлений хор, постановила черновецка руска громада сходити ся що понедїлка о $1/2$ 8 год. вечером в сали „Народного Дому“ на пробу сьпіву. Перша проба відбуде ся вже слїдуючого понедїлка. Очивидно треба би бажати, щоби хор складав ся з як найбільшого числа сьпіваків і длятого просить ся кождого, хто би лише хотїв брати участь в сьпіві, прийти слїдуючого понедїлка (дня 4-го жовтня) вечером на першу пробу.

На увагу рускпм громадам. Центральне правительство предложило радї державній цїлий ряд внесень в справі полекші для потерпівших від елементарних нещасть і неврожаю. Щоби осягнути таку полекшу, треба громадам подавати на руки своїх послів петициї (без стемпля). І справдї такі петициї наспіють сотками на стіл президиї з других країв коронних, де надзвичайні повенї знищили засїви і пашу. На жаль і в нашім краю не обійшло ся без таких елементарних нещасть. Часті зливи і град знищив головно в північній, рускій части краю все на поли, а що уйшло їх силї, та забрала вода або погнило на поли. То певне, що сего року жнива не дописали зовсїм. В такім випадку вправдї належить ся вже громадам правно частковий відпис податку ґрунтового яких 25—50%. Але деякі села потерпіли через неврожнай так сильно, що їм з весною грозить голод. О ті села треба подбати і ті села мають повне право, звернути ся до скарбу державного о запомоги. В петициях таких треба лише подати загальні дати о пропорциї зібраних плодів до пропорциї людности в порівнаню з минувшим добрим роком та подати число пролетарияту сїльского, іменно зарібників, комірників та загородників або халупників. Села, що звернуть такими петициями увагу на себе. можуть бути певні, що правительство розслїдить їх невідрадне положенє і користно законкомітує їх прошенє. Зволїкати з такими петициями годї, бо рада державна вже визначила суму на потерпівших і ту суму вже навіть роздїлила межи поодинокі краї, що застукали до воріт ради. Тож звертаємо на се увагу рускої інтелїґенциї, а особливо духовеньства і учителїв, щоби припильнували сеї важної справи і так помогли підупавшим селянам. Петициї належить висилати на руки пос. Сидора Винницкого до Відня.

Поєдинок ґр. Баденїого з пос. Вольфом спонукав президента мінїстрів для формальности подати ся в димісию. Як можна було надїяти ся, цїсар не приняв димісиї. Також наказав цїсар віденьскій прокураториї застановити карне слїдство против президента мінїстрів. Тим справа була би полагоджена. Телеґрам і поздоровляючих письм одержав доси ґр. Баденї 3.600 а се число ще збільшить ся, бо все ще надходять такі письма зі всїх сторін.

Епархіяльний синод руско-католицких сьвящеників скликав станїславівский епископ Юлїян Куїловский з своєї диецезиї на дни 29-го і 30-го с. м., се-б то на вчера і сегодня. Наради відбували ся в палатї архиерейскій.

До криміналу завело гуляще житє лїквідатора львівского намістництва Мільковского.

— почула вона з одної хати і дитина замовкла...

Прийшовши домів, вона лягла, втомлена пригодами дня.

Ще пять лїт такого житя! — думала вона.

Ще пять лїт! — повтаряла через шість місяцїв по черзї.

Вона не замічала, що остає ся не пять лїт, а о кілька днїв, о кілька тижнїв і вкінци о кілька місяцїв меньше.

. . . . . .

Була ніч.

На небі яркі зорі і місяць вповнї...

Але се не ніч.

Кілька діб зряду не сходить сонце, замісць дня і ночи одна безконечна ніч.

Ми близько північного бігуна, в серединї зими.

Фосфоричне сьвітло відбиває ся в безмежній, як океан, снїжній пустинї.

Кілька хат, розкинених на далекім одна від другої просторі, і помалу ідучий, один на цїлім горизонтї чоловік, сьвідчать, що се дїє ся на землї, а не на иньшій планетї.

Помалу ідучий чоловік — то полїцай козак Михайло, представитель полїтичної власти. Він у подвійній шкіряній сорочцї, а на ногах єго подвійні шкіряні чоботи — сорок степенїв морозу! — і голова єго закутана у шкіряний мішок.

Він підходить до хати, що стоїть одинцем.

Двері подали ся під єго рукою.

О! цівілїзована обстава!

На стїнї прибита карта Росиї. На столї зеркало в срібній оправі. Лежачий на полї сїнник з розкиненим в непорядку роскішним покривалом і скринка коло стола, приспособлена так, щоб заступала крісло, якого не було в комнатї, — вказували на подорожний характер обстави.

— Панї, де ви? — придавленим голосом спитав козак, не запримітивши хозяйки.

— Панї! — повторив він значно голоснїйше.

— Невже вона утекла? — майнуло в єго пяній голові.

— Ксеня Александровна! — крикнув він наляканим голосом.

Відповіди нема.

„Вона утекла!“ рішив він нагло.

. . . . . .

„Вона утекла!... Утеклааа!... втеклааа!...“ ревів козак серед села, як би єго різали; очивидно, хотїв скликати громаду.

З хат повиходили людскі фіґури і склала ся громада.

Радили над тим, як би єї спіймати.

— Поможіть, братя! — жалібно благав козак. — Всїм буде біда! Ісправник грозив, що село збурить, коли утече! А менї тюрма!!!...

— Ти, Іване, запрягай нарти і їдь, дай знати, що нема!... Але вже все зробили, аби спіймати проступницю! І при божій помочи маємо надїю найти! А по дорозї клич людий, щоб виходили шукати!... А ви, приятелї, збирайте ся всї! Далеко не утекла! Вчера своїми очима видїв, як ходила довкола хати!...

Так приказував староста.

А слухачі не казали собі повтаряти прикази. Вони знали, що таке гнїв ісправника. Треба буде викупити ся і грішми і річами.

Не минула година, а вже доросле населенє, узброєне чим попало, вийшло в похід всїми дорогами, що вели з села.

Остали ся тільки калїки, старухи, малі дїти та староста з козаком.

Вони вижидали вісток про результати погонї.

— Треба описати річи! — говорив козак.

— Замкнемо хату до приїзду начальства — відповідав староста. — Воно рішить, кому річи?

— Все роблять спис, коли чоловік пропав без слїду! — з криком наставав козак.

— Коли так, ходїмо в хату.

. . . . . .

— Ба!... Та вона.... не... утекла... Глянь!

Староста не вимовив і слова.

Оба дивили ся мовчки.

В углї, що був найблизше дверий, разом з шубкою, висїло бездушне тїло Ксенї Александровни... Блеск місяця і зірок ледви-ледви осьвічував єї лице.

. . . . . .

— Треба їхати здати справу — вимовив наконець козак.

— Мертве тїло — додав староста, чухаючи себе в потилицю...

Париж. **Василь Сидорацький.**

Він є сином латиньского пробоща, котрого адоптував поліцай Мілько; по роках змінив собі імя на Мільковский. Жив досить скромно, але за то видавав великі суми на шансонетки. Аби задовольнити їх забаганки, він фалшував квіти і так вибрав неправно з каси 35.168 зр. 86 кр. Єго ззсуджено на три роки тяжкої вязниці, заостреної що 14 дня постом, і на зворот здефравдованої суми.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 30-го вересня 1897 року.

Відень. Здоровлє ґр. Баденїого дуже добре, князї Cumberland відвідали єго. — В радї державній з нагоди іменин цїсаря ухвалено одноголосно і серед оплесків заявити цїсареви прихильність і лояльність. — Наступило поіменне голосоване над поміщенем одної петициї против розпоряджень язикових до протоколу.

Т. Т.

Сим маю честь повідомити П. Т. Публику, що я **з днем 24. липня с. р. отворила у Вижници**

ТОРГОВЛЮ МІШАНИХ ТОВАРІВ

разом з

комнатою до снїдань.

Поручаю Впв. місцевій і доокрестній публицї

каву, чай, цукор, вино, Портер, пиво,

СЬВІЧКИ ЦЕРКОВНІ і СТОЛОВІ,

папір, прибори шкільні, Фарбу і щітки.

Висилка на село виконує ся відворотною почтою.

Услуга скора, цїни низькі!

З глубоким поважанем

АННА МОСКВА.

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

улиця Петровича ч. 2.

має на складі отсї свої виданя:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодїжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по **1 зр.** за річник, а всї 7 разом **6 зр.**

„Слова правди і науки“

з поезий Тараса Шевченка. Цїна 10 кр.

„25 повісток

для чемних дїточок.“

32 сторін. Цїна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских дїточок. Ю. Федьковича 10 кр.

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА,“

сумна істория, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр

Образки з природи.

Цїна 5 кр.

На почтову пересилку треба додати по 5 кр. за річник „Бібліотеки,“ а по 2 кр. за кожду поодиноку книжочку.

Поручаємо

Новозаложену руску торговлю

ІГНАТІЯ ВЛАСЮКА

в Чернівцях, улиця паньска ч. 35.

У **Власюка** дістанете всї товари, які потребує Ваш дім: житну, пшеничну і кукурудзяну муку, риж, крупи, хлїб, булки і дріждж. Цукор, каву і чай. **До церкви сьвічи, великі і малі; віск і кадило.** — Дістанете крохмаль, мило і фарбку. Перець, гвоздики, цинамон, имбір, шафран і бобки. Оселедцї, москалї, оливу і оцет. Вино, горівку і рум. Чоколяду, цукорки, медівники і проче і пр.

У Власюка є **комната до снїдань**, сьвіжі і здорові перекуски і не фальшовані напитки.

Маємо надїю, що всї Русини що купують у Чернівцях товар не підуть більше нї до жида нї до нїмця лиш до Русина Власюка. Свій свому повинен помагати.

Як не хочете, щоби Вас обшахрували на цїнї, вазї і товарі, як хочете добре і дешево купити, ідїть до Торговлї **Ігнатія Власюка!**

Памятайте на Народний Дім

в Чернівцях!

„Днїстер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові в домі „Просьвіти“ Ринок 10.

перше і одиноке руске товариство асекурацийне, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Днїстер розпочав пятий рік своєї дїяльности. Фонди „Днїстра“ після заключень рахункових з днем 31го- грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 40 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х лїтах виплатив „Днїстер“ 1176 відшкодовань в сумі **309.147 зр. 69 кр.**

На житє можна обезпечати ся **через „Днїстер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Зголошеня о удїлене **аґенциї** в місцевостях, де „Днїстер“ не є заступлений, приймають ся.

ПОЇЗДИ ЗЕЛЇЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-европейского.

відходять з **Чернівців**					
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня	819	8*54	12*32	404	10*25
до Глїбоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	1148	3*51	8*32	—	6*35
до Садаґури, Бояна, Новоселицї	645	430	—	—	—
з **Глїбоки**					
до Карапчева, Сторожинця, Бергомету, Межибродів	814	535	—	—	—
Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межиброди від 1-до марта до 3-го вересня що вівтірка і пятницї.					
з **Гадікфальви**					
до Радівців . . .	610	1003	228	612	805
з **Гатни**					
до Качики, Іурагумори, Вами і Кімполюнґу . .	1010	201	—	—	—
з **Іцкан**					
до Сучави	327	630	1009	216	718
з **Вами**					
до Рус-Молдавицї . . .	346	647	913	1132	250
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на стациях Вама, Драґоша і обох Молдавицях.					
з **Карапчева**					
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—
Перший поїзд іде що понедїлка, другий з винятком понедїлка, нїчний кождої днини.					

приходять до **Чернівців**					
з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців.	1128	3*20	7*57	811	6*10
з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глїбокої	—	8*09	12*12	350	10*00
з Новоселицї, Бояна, Садаґури	—	1113	950	—	—
до **Глїбоки**					
з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчева	635	1037	800	—	—
Перший поїзд іде на шляху Бергомет Карапчів тілько в понедїлок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межиброди тілько від 1. липня до 31. вересня що понедїлка і четверга; третий поїзд не іде в понедїлок.					
до **Гадікфальви**					
з Радівців	542	855	115	550	747
до **Гатни**					
з Кімполюнґу, Вами, Ґурагумори, Качики	1258	625	—	—	—
до **Іцкан**					
зі Сучави	442	842	130	630	837
до **Вами**					
з Рус-Молдавицї. .	842	1259	204	322	545	905
Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на стациях Вамі, Драґоші і обох Молдавицях.					
до **Карапчева**					
з Чудина н. С.	555	555	—	—	—
Перший поїзд їде що понедїлка, другий з винятком понедїлка.					

|—| поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно европейский іде о 46 мінут пізнїйше від черновецкого часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано і зазначає ся підчеркненем мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

KUL